

To pa je tudi skrajni rob, do koder sežejo čustveni in miselni vzgibi Obledelih pastelov. Brez dvoma vsebuje neposredna iskrenost svoje vrednote v določeni življenjski usmerjenosti. Na to dejstvo se mora opirati analiza Obledelih pastelov, pač zato, ker je ta iskrenost izhodišče celotne pesniške ustvarjalnosti Ade Škerlove. Ob njenem prvem nastopu je ta element pomenil izjemnost spričo bledega stanja v naši takratni pesniški tvornosti, danes pa isti element take ali podobne vloge ne more imeti več, ker sta čas in stvarnost občutno premaknila svoje tečaje, slovenska poezija pa je medtem že daleč prešla stališča, ki jim je Ada Škerlova ostala zvesta doslej, žal, s to pripombo, da je marsikaj v njeni poeziji izgubilo notranjo moč in da Obledeli pasteli pomenijo zaznaven upad tudi v mejah njenega koncepta. Prav zato Ada Škerlova še vnaprej ostaja pesnica Sence v srcu. To pa ni tako malo.

France Pibernik

JUVANOV POTOPLJENI MESEC. Juvanov pesniški prvenec* začenja v zbirki Pota mladih drugo poglavje. Doslej so v tej posebni kolekciji izšla le prozna dela mladih piscev, z Juvanom pa so se odprla vrata tudi poeziji. Vprašanje je le, kako na široko.

Do izida samostojne zbirke *Potopljeni mesec* smo Juvanove pesmi največ brali v bivši reviji *Mlada pota*, Juvan je pripadal pesniški šoli te revije, kasneje pa je objavljaj domala v vseh domačih revijah. V prvo zbirko je avtor sprejel nekaj nad štirideset pesmi, verjetno gre za izbor iz dosedanje pesniške bere, za izbor, ki ustvarja vtis notranjega ravnotežja, čeprav je v njem nekaj vsebinskih in oblikovnih odmikov od sredine.

Z naslovom *Potopljeni mesec* je Juvan izrazil osnovno intonacijo svojega življenjskega razpoloženja, ta pa je vsaj na videz rahlo padajoča. Vendar pogostna izpoved osebne osamljenosti pri njem ne pomeni konvencionalne čustvene razbolelosti mladega človeka; iz mnogih pesmi je mogoče razbrati, da je ta osamljenost, morda zgolj nekakšna odmaknjenost, samo specifičen pesnikov odnos do sveta, v katerem živi. Juvan je ta odnos izoblikoval na črti pesnik — narava, med njima pa je lirična distanca, ki z njo avtor interpretira svojo življenjsko resničnost ali pa v njej vidimo le zunanjo pesniško gesto, golo metaforično igro. Prepričan sem, da se je Juvan v prvih pesmih resnično posrečilo po svoje izpovedati lastno individualnost, se pravi, svoj notranji razvoj. Na prvo mesto je postavil erotiko, na drugo refleksijo. Poglavitno spoznanje, do katerega se je dokopal pesnik, je detronizacija idiličnih vizij o življenju, kar je napovedal — v uvodni pesmi *Pravljica*, in pa življenjska ostrina, ki jo je prepoznal v svoji najožji vsakdanjosti in ki se ji ne more izogniti. Ta neizbežnost neposrednega osebnega bivanja, ki je pesnik vanjo potopljen in jo zavestno čuti v sebi, mu je poslej najvišje vodilo in hkrati predmet pesniškega oblikovanja. Navzočnost vsakdanje peze pesnika ni demoralizirala, ampak ga etično dvignila, ker more poslej računati v svojem svetu na realne dimenzije:

Ne sovražim rok,
ki mi prihajajo
nasproti,
ne preklinjam ure,
ko sem se rodil.

* Janez Juvan, *Potopljeni mesec*. Mladinska knjiga 1965.

Nazdravljam bolečinam,
ki me ne bodo
zapustile,
in sem srečen,
da sem jih spoznal.

V pesmih *Kadar se zbudim*, *Sebi* in *Pogovor z očetom* je pesnik v svoji miselni izpovedi segel najdlje, s tem pa je najbrž nakazal tisto smer lastnega ustvarjanja, ki spričo tehtnosti utegne tudi v prihodnje dati največ.

Iz zbirke je razvidno, da Juvan veliko razmišlja o lastni biti, vendar refleksivne pesmi niso dominantne. Morda zato ne, ker so problemi premalo osredotočeni in ker niso v vseh pesmih enako močno izpovedani. V mladostnem iskanju se ustavlja ob mnogih drobnih, zanj sicer pomembnih, v splošnem pa manj zanimivih in nikakor ne novih momentih, iz katerih pa je predvsem razvidno nenehno razpoložensko nihanje, od optimističnih spodbud do različnih depresij, od drobnega nasmeha do hipne groze in nepričakovane ravnodušnosti. Da v takem notranjem trenju ni izgubil sebe, ampak našel celo svoje sidro, je ena najbolj razveseljivih ugotovitev pri vsebinski analizi zbirke. Juvan je namreč v iskanju samega sebe segel na dno vsega:

nekaj,
kar je kot zadnja
svetloba:
majhna,
nepodkupljiva misel,
da si.

S tega svojega absolutnega dna se je v svoji sklepni pesmi *Spomenik* začel vztrajno vzpenjati:

Nekoč pa si ostal
tako nizko,
da nisi več videl svoje sence
na belem zidu,
kako raste:

malo postrani,
toda zmeraj
navzgor.

Ob omenjeni miselno spoznavni prvini se v zbirki precej očitneje uveljavlja izredno slikovit izraz, ki je zvečine oprt na pojave in predmetnost narave. Od tam so številne podobe, primere in posamezne besede, ki so včasih organsko povezane s pesnikovo izpovedjo, dostikrat pa ostanejo zgolj ploskovite podobe in jih pesnik niza po preprosti zunanji estetski zakonitosti ter se zadovolji že s formalno urejenostjo besedne materije. Zaradi takega načina v mnogih pesmih stilna stran prevlada izpovedno. Verjetno gre pri Juvanu za občutek dediščine zgodnje šole, hkrati pa tudi za določeno značilnost v njegovem izraznem razvoju.

Juvan piše v nevezanem, svobodnem verzu, kot mu ga narekuje notranji ritem njegove lirične narave. Temu ustreza harmonično ubrana in metaforično

modificirana beseda. Verz teži v kračino in često skuša uveljavljati vrednost posameznih besed. Mislim, da je bilo ob tako jasnem oblikovnem konceptu nesmotrno vpletati v zbirko nekaj rimanih verzov.

V Juvanovem pesniškem prvencu je resda marsikaj, kar gre na račun vzornikov in sopotnikov. Mimo svežih, rustično obarvanih metafor (trpotčev list, cvetoče bezgove sence, prašna dlan zemlje, mah samote, truden od prsti in težkih žitnih snopov) najdemo vrsto bolj ali manj oguljenih besednih zvez, ki je zanje prej ko slej značilna neizraznost in neprepričljivost. Toda to ne more zasenčiti svetlih strani. Zbirka opozarja nase vsaj z dvema: z miselno spoznavo globin osrednjih pesmi in z občutno zavzetostjo za slikovito bogastvo čistih podob, ki v Potopljenem mesecu še niso vedno našle najustreznejše funkcije.

France Pibernik

LIKOVNA UMETNOST

RAZSTAVA DSLU. Čeprav smo pred dvema letoma z zanimanjem pričakovali otvoritev (ponovno po devetih letih) razstave Društva slovenskih likovnih umetnikov, je ta prinesla samo dokumentarno registracijo števila članov, med katerimi so bili tudi taki, ki po razstavljenih delih sodeč, niso zaslužili sprejema v Društvo in s tem hkrati vsaj formalnega naziva umetnika. Letošnja razstava sto petinsedemdeset del v Moderni in Mestni galeriji je ob abstinenanju velike večine kvalitetnih likovnikov, ki pa jih sicer čutimo v likovnem življenju bodisi po samostojnih bodisi po skupinskih razstavah, dokazala, da je v taki obliki, kot je, nesmiselna, saj, če drugega ne, vodi občasnega ali slučajnega obiskovalca proč od objektivne presoje slovenskega likovnega izražanja.

Prav zaradi tega zasluži ta manifestacija sedaj prej nekajvrstično glosa kot pa ocenjevanje posameznikov, med katerimi pa je treba na nekatere le opozoriti. Kaj pa v bodoče? Za zboljšanje kakovosti in vsaj za delno smiselno razporeditev bi sicer za silo ob tolikem številu razstavljalajočih zadostovala tolerantna žirija. Toda to je izhod za skrajno silo. Kajti mnenja sem, da bi se med številnimi tistimi, ki danes razstavljaajo v tem pel-melu, lahko našli likovniki, vezani generacijsko ali stilno (kar je za začetek povsem dovolj) in pričeli sestavljati skupine posameznih osebnosti; le-te bi kljub temu, da bi posameznik razstavil samo tri ali pet del, lahko tvornejše odločale o oblikovanju sodobne slovenske likovne umetnosti, saj bi se v skupini sami (torej med seboj) postavila bolj objektivna merila oziroma bi prišlo do komparacije. Na tem mestu ne bi posebej omenjal tudi tistih, ki tako ali tako — poleg udeležbe na sedanji društveni razstavi — že razstavljaajo sami ali v skupinah, vendar se mi zdi, da so takega skupnega dela potrebni še slikarji, kot Koporc, Janez Sedej, Osterčeva, Cetin, Fakinova, Sibila, Urbančič, Drago in Nande Vidmar, Sajovic, Dovjak, Potokarjeva, Pandur, Polak, Jejčič, Močnik, Planinc, Borčič, Marchel, grafiki Appolonio, Golia in Stegovčeva ter kiparji kot Jarm, Zahariaš, Dušan Tršar, Kolbič, Keršič in Keržič. Za vse preostale, ki ne zmorejo tako kvantitativnega opusa, bi pa morda tak prikaz, kot je sedanja letna razstava, pomenilo srečanje s samim seboj in bi tudi odpiral možnost za vključevanje v že omenjene skupinske predstavitve.